

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

на тему: «Семантичні, структурні і функціональні особливості
фразеологічних одиниць з соматичним компонентом»

Студентки групи МЛа 03-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Спеціалізація 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Англійська мова і література, друга
іноземна мова, переклад
Бондар Вікторії Олександрівни

Науковий керівник:
доктор філологічних наук, доцент
Шутова Марія Олександрівна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Fino-Ugrian Philology

Term Paper

Semantic, structural and functional features of phraseological units with a somatic
component

Viktoriia Bondar
Group LLe 03-20
Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser
Assoc. Prof.
Doctor of Science (Linguistics)
Mariia Shutova

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ.....	6
1.1. Фразеологізми як лексична група у мовознавстві.....	6
1.2. Структурні та семантичні особливості фразеологічних одиниць з соматичним компонентом.....	6
1.3. Класифікація фразеологічних одиниць з соматичним компонентом.....	7
1.4. Функції фразеологічних одиниць з соматичним компонентом.....	9
Висновки до першого розділу.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ.....	11
2.1. Специфіка вживання фразеологічних одиниць з соматичним компонентом в сучасній англійській та українській мовах.....	11
2.2. Функціональна роль фразеологічних одиниць з соматичним компонентом в сучасній англійській та українській мовах.....	12
2.3. Труднощі перекладу фразеологічних одиниць з соматичним компонентом англійської мови.....	14
Висновки до другого розділу.....	17
ВИСНОВКИ.....	18
РЕЗЮМЕ.....	19
SUMMARY.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21

Вступ

Людина не може існувати без спілкування. Неможливо провести день і не вимовити ні слова. Під час спілкування люди використовують різні усталені вирази. Через різні історичні обставини та тенденції певного періоду часу сталі вирази стали дуже значною частиною мови.

Саме тому цікавою темою для дослідження є фразеологічні одиниці з соматичним компонентом. Адже дуже часто такі мовні явища викликають суттєві труднощі в їх перекладі під час комунікації та роботи з текстами. Проблеми фразеологічних одиниць як специфічного лінгвістичного явища привертали увагу багатьох дослідників.

Актуальність цього дослідження зумовлена значним кількісним зростанням соматизмів та їх загальноповсюдністю в сучасній англійській мові.

Мета цієї роботи — виявити найбільш поширені фразеологічні одиниці з соматичним компонентом.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити поняття «фразеологізм»;
- розглянути основні види соматизмів;
- дослідити функції використання соматичних фразеологізмів у мові;
- розглянути ряд найбільш вживаних фразеологізмів з соматичним компонентом.

Предмет дослідження — фразеологічні одиниці в англійській мові.

Об'єкт дослідження — структурні, семантичні й функціональні особливості фразеологічних одиниць з соматичним компонентом.

При вирішенні поставлених вище завдань були використані наступні **методи і прийоми**:

- описовий метод з прийомами спостереження мовних явищ;
- прийом систематики і класифікації.

Також у дослідженні були застосовані **методи** перекладацького та лінгвістичного аналізу; метод статистичного аналізу.

Теоретично-методологічні засади курсової роботи ґрунтуються на загальних принципах, які передбачають науково-критичне використання різноманітних джерел для опису і аналізу.

Джерелом курсової роботи були енциклопедичні словники, публікації, пов'язані з вивченням питання соматизмів та особливості їх реалізації, а також роботи відомих лінгвістів: М.П.Кочерган, А.Г.Ніколенко, О.О. Селіванова, В.Д. Ужченко.

Наукова новизна цього дослідження визначається актуальністю аналізованого матеріалу (практичне дослідження проводиться на прикладах вживання фразеологічних одиниць з соматичним компонентом).

Практична цінність полягає в тому, що отримані висновки і результати можуть бути використані при опрацюванні українських та англійських текстів різного дискурсу.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, кожен з яких має декілька підпунктів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

1.1. Фразеологізми як лексична група у мовознавстві

Кожна мова світу володіє засобами, які допомагають увиразнити мовлення, збагатити його, передати всі відтінки значень. Саме таку роль відіграють фразеологізми.

Фразеологізм (фразеологічний зворот) – це стійке, лексично неподільне і цілісне словосполучення (речення), яке за значенням дорівнює одному слову. Розділ мовознавства, що вивчає фразеологізми, називається фразеологією. Фразеологізми нечасто можна перекласти з однієї мови на іншу. Здебільшого необхідно шукати близькі за значенням аналогі в мові перекладу [3].

Усі фразеологізми мають декілька спільних ознак:

- 1) відтворюваність у мовленні;
- 2) постійний лексичний склад;
- 3) у реченні всі компоненти фразеологізму виконують одну синтаксичну функцію;
- 4) наявність синонімічних та антонімічних зв'язків з іншими фразеологізмами і словами [6].

1.2. Структурні та семантичні особливості фразеологічних одиниць з соматичним компонентом

Фразеологічна одиниця з компонентом-соматизмом (СФО) - це фразеологізм, у якому провідним або залежним компонентом є слово, яке відноситься до зовнішніх форм організму людини, таких як голова, рука, ніс і т.д., або до елементів різних систем організму, наприклад, серцево-судинної, нервової, печінки, крові, мозку тощо.

Як вважає Р. Ленекер, однією з базових концептосфер свідомості є людське тіло, найменування частин якого використовують для позначення інших концептосфер [15].

Поява ряду описових слів, номінативних одиниць і фразеологізмів, включаючи СФО, може бути пов'язана з антропоцентричним сприйняттям світу. Наприклад, вираз "clear head" означає "світла голова" або "ясний розум", "oil of palms" - "хабар", "funny bone" - "ліктьова кістка", "be up to the ears in smth" - "бути з головою в чомусь", "have one's fingers burnt" - "обпекти собі пальці" або "зазнати невдачі". Такі вислови формують культурно-національну картину світу, в якій відображаються побут, звичаї та поведінка людей, а також їхнє ставлення один до одного і до навколишнього світу.[14].

Соматичні фразеологічні одиниці відображають особливості спостереження людиною за своїм тілом та світом навколо неї, що прямо впливає на їхнє вживання у мовленні. Їх використовують, часто для описування характерних станів або внаслідок повного переосмислення, щоб виразити емоції людини та її ставлення до оточуючого середовища. Такі фразеологізми створюються на основі культурно-національного досвіду і відображають особливості життя та мислення людей.

Фразеологізми з символічними компонентами вимагають розуміння широкого культурного контексту та глибоких знань психології, традицій та звичаїв народу. Символіка відіграє важливу роль у формуванні загального значення фразеологічних одиниць, і наявність символічного елемента в структурі сталих висловів значно збільшує їхню культурну значимість.[5, с.79].

1.3. Класифікація фразеологічних одиниць з соматичним компонентом

За дослідженнями мовознавців, фразеологічні одиниці часто функціонують як культурні стереотипи. Соматизми виконують роль єдиного

семантичного поля із спільною родовою ознакою «частини тіла людини і вияви її організму».

В залежності від характеру номінації об'єкта, його функцій, соматичні фразеологізми можуть бути класифіковані як сомонімізми (позначають частини тіла людини), остеонімізми (назви кісток людського тіла та їх з'єднань), спланхнонімізми (назви внутрішніх органів), ангіонімізми (позначення кровоносної системи), сенсонімізми (назви органів чуття) та лексику, яка позначає хвороби та вияви людського організму. [1, с.58].

Основу соматичної лексики складають три розряди назв:

1) загальні позначення тіла / частин людського тіла і назви, пов'язані зі специфікою чоловічого і жіночого тіла (наприклад: *arm, beard, body, chin, ear, elbow, eye, face, finger, hand, head, knee, lip, moustache, mouth, nose, shoulder, tongue, tooth/teeth, whiskers* та інші);

2) позначення внутрішніх органів, які забезпечують життєздатність і життєдіяльність людського організму (наприклад: *brain, heart, kidney, liver, lung, spleen, stomach*);

3) позначення матерії (субстанції) тіла людини та її органів (наприклад: *blood, flesh, marrow, skin*) [7, с.147].

Розрізняють дві групи фразеологізмів з точки зору відображення соціокультурних знань в їх образній основі: національно-культурні, які є власними англійські фразеологізми, та міжкультурні, що були запозичені з інших мов.

Існує ще один поділ соматизмів на:

1) натуральні соматичні фразеологізми – вислови, які виникають в будь-якій мові стихійно і незалежно від інших мов;

2) конвенційні соматичні фразеологізми – (від лат.*convencionalis* – відповідний договору, умові) – фразеологізми, які пов'язані з традиціями і умовами розвитку певного народу, такими як історія, культура, релігійні вірування, народні звичаї та обряди (умовами побуту, сімейного устрою, господарювання і тому подібне) [11, с.50].

1.4. Функції фразеологічних одиниць з соматичним компонентом

Соматичні фразеологізми можуть мати культурні відмінності, але вони одночасно відображають універсальні цінності та національну специфіку, яка характерна для різних народів. Крім прямого значення, назви частин тіла в різних мовах можуть мати символічний зміст.

За антропоцентричної моделі світу, голова є важливою частиною тіла, яка керує мисленням і розумом, є місцем духовного життя, а також центром асоціацій і метафор. Основне конотативне значення соматизму "голова" відображає розважливність та розум, або їх відсутність. [10, с.164].

Очі – символізують відкритість для отримання інформації та її достовірність, а також є важливими виразниками емоцій та почуттів. Багато фразеологічних одиниць, які містять слово "очі", відображають зміну емоційного стану людини.

Фразеологізми, пов'язані з *вухом*, використовуються для позначення здатності впізнавати та слухати.

Ніс – як частина обличчя більш помітний. Перше його значення часто пов'язане з отриманням інформації. Друга символіка носа – хвороблива цікавість, пороки.

Язик – символізує спілкування, передачу інформації.

Рука – соматизм, який має значення «перебування чого-небудь у когонебудь і отримання».

Нога (стопа) – символізують рух, швидкість.

Серце – орган з символікою почуттів, переживань, настроїв. Соматизм серце часто використовується для опису характеру людей [18].

Думки вчених розходяться щодо віднесення фразеологічного компонента *душа* до соматичної лексики. Проте більшість науковців вважає, що цей компонент пов'язаний з соматичним кодом культури, а фразеологізми з цим компонентом несуть важливу культурологічну функцію і широко використовуються для позначення людських дій та вираження різних характеристик. [2, с.210].

Висновки до першого розділу

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що у кожній мові існує певна функціональна одиниця, яка має велику кількість зв'язків з іншими мовними елементами, і їх сукупність складає мовну систему. Використання фразеологічних одиниць у мовленні додає естетичного виразності.

Різновидом фразеологізмів є фразеологічна одиниця з соматичним компонентом. Соматична лексика є однією з найбільш давніх та універсальних лексичних груп у лексико-тематичній системі будь-якої мови. Соматизми відіграють роль єдиного семантичного поля із загальною родовою ознакою «частини тіла людини і вияви її організму».

При обговоренні соматичної фразеології відзначається, що вона включає фразеологічні одиниці, які мають лексичний компонент, пов'язаний з частинами тіла, органами та іншими елементами людського організму, такими як матерії і субстанції. Робиться розрізнення між національно-культурними та міжкультурними соматичними фразеологізмами. Важливою передумовою оцінки висловлювання є референція до соматичних фразеологізмів з кодом культури, оскільки вони містять етимологічно-залишкові уявлення про певну життєву ситуацію. Значення фразеологізмів має багато різних аспектів, таких як фонові знання носія мови, його життєвий досвід, символічний потенціал компонентів-соматизмів, а також культурно-історичні традиції народу, який використовує цю мову.

Таким чином, соматичні фразеологічні вирази є результатом уважного спостереження людини за своїм тілом та оточуючим середовищем, що безпосередньо впливає на їхнє вживання у мовленні.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ

2.1. Специфіка вживання фразеологічних одиниць з соматичним компонентом в сучасній англійській та українській мовах

Спільною ознакою соматичної фразеології англійської та української мови є наявність безлічі аналогій. Схожість образності соматичних фразеологізмів пояснюється не тільки запозиченнями, але й загальними закономірностями, які призводять до виникнення близьких за змістом одиниць. Останнім часом в фразеологічних одиницях присутні назви частин тіла: голова, серце, рука, нога, око, вухо, зуб, *head, heart, arm, leg, eye, ear, tooth* [20].

Аналіз соматичних фразеологічних одиниць з різними компонентами допоміг виокремити структуру, семантику та функціональність фразеологізмів, що позитивно впливає на глибше та повне розуміння мовної картини світу. Фразеологічні одиниці лексико-семантичного поля «частин тіла» представляють собою велику групу фразеологізмів, зі спеціальними особливостями. В цій групі зустрічаються фразеологізми різних типів: дієслівні, прийменникові, іменникові, прикметникові.

Соматичні фразеологізми англійської мови мають різні значення і не завжди співпадають з українськими [12,с.68].

В англійській мові соматичним фразеологізмам притаманні такі компоненти на позначення частин та органів людського тіла, що трапляються у фразеологічних словниках та художніх творах: *armpit, ankle, arm, back, beard, belly, blood, body, bone, marrow-bone, backbone, brain, breast, cheek, chest, chin, ear, elbow, eye, eyeball, eyebrow/brow, eyelash, eyelid, face, finger, fist, flesh, foot, forehead, gullet, gums, guts, hair, hand, head, heart, heel, hip, jaw, joint, kidney, knee, knuckle, lap, leg, limb, lip, liver, lung, marrow, moustache,*

mouth, muscles, nail, nape, navel, neck, nerve, nose, nostril, palm, rib, rump, scalp, shoulder, sides, skeleton, skin, skull, spine, spleen, stomach, thigh, throat, thumb, toe, tongue, tooth, vein, vessel, whiskers, wrist [13].

В українській мові соматичні фразеологізми складаються з таких компонентів на позначення частин та органів людського тіла, які трапляються у фразеологічних словниках та художніх творах: *палець, рука, спина, борода, живіт, кров, тіло, кістка, кістковий мозок, хребет, мозок, груди, щоки, груди, підборіддя, вухо, лікоть, око, очне яблуко, брова/брова, вія, повіка, обличчя, кулак, плоть, стопа, лоб, кишки, волосся, рука, голова, серце, п'ята, стегно, щелепа, суглоб, нирка, коліно, кісточка, коліна, нога, кінцівка, губа, печінка, легені, кістковий мозок, вуса, рот, м'язи, ніготь, потилиця, пуп, шия, нерви, ніс, ніздря, долоня, ребро, голова, плече, боки, скелет, шкіра, череп, хребет, печінка, селезінка, живіт, стегно, горло, мизинець, язик, зуб, вена, судина, вуса, зап'ястя* [8, с.117].

2.2. Функціональна роль фразеологічних одиниць з соматичним компонентом в сучасній англійській та українській мовах

Як і всі мовні одиниці, соматичні фразеологізми виконують ряд функцій, а саме:

1) номінативна функція – ФО вживаються для позначення властивостей предметів та явищ з метою уникнення повторів. Фразеологізми, як засоби номінації, не дублюють вже раціонально пізнане і закріплене в мові, однак дають змогу дуже точно, образно позначити референтну ситуацію [8,с.118]. Адресант зрідка використовує фразеологізми виключно з номінативною метою, оскільки за допомогою них мовець намагається схарактеризувати певний фрагмент дійсності, розкрити сутність певного явища, вказати на певні ознаки предмета [9].

2) емоційно-експресивна: емоційно-забарвлені фразеологізми містять у собі компонент оцінки, вони виражають позитивні або негативні почуття, передають емоційний стан мовця або автора, надають додаткового стилістичного колориту. Емоційність у свою чергу завжди прирівнюється до експресивності. В основі експресивних мовних одиниць лежать соціологічні, психологічні та власне мовні критерії оцінки виражальних засобів [17,с.33].

Цікавою та продуктивною є тема ролі соматичних фразеологізмів у зображенні внутрішнього стану персонажів художніх творів [16,с.204]. Вжиті як в авторському мовленні, так і в мові персонажів такі фразеологізми виконують різні функції, тобто:

1) виражають психічний стан мовця, його настрої, переживання та почуття: *to keep a stiff upper lip* «терпіти», *to have a soft spot* «відчувати прихильність»;

2) засіб для висловлення власного ставлення або відчуттів до об'єкта, надаючи йому позитивну, негативну або нейтральну оцінку, виражаючи співчуття, прихильність, захоплення, або ж навпаки – презирство, засудження, висміювання. Наприклад: *a crybaby* – плакса; *to have someone's back* – покладатись на чийсь допomoгу; *hard as nails* – міцний горішок; *to have one's ear* – бути на слуху у когось; *to have someone wrapped around one's little finger* – обводити навколо пальця; *to be a barefaced liar* – відвертий брехун. Наявність такого аксіологічного (оцінного) компонента у соматичних ФО дає змогу позначити ставлення до ситуації через позначення емоційного стану та реакції на подію [16,с.203];

3) функція портретної характеристики, зображення зовнішнього вигляду людини: зовнішність людини змальовується дуже розгалуженими спектрами висловів, вербалізуючи об'єктивне спостереження або ж суб'єктивне відношення [12,с.9]. Наприклад: *all skin and bone* – шкіра та

кості; in one's birthday suit – в костюмі Адама; to look like a million bucks – виглядати на мільйон;

4) функція відтворення внутрішнього стану персонажа: фразеологізми, які виконують таку функцію, виражають психічний стан людини, її настрої, переживання та почуття: *to keep a stiff upper lip* - терпіти, *to have a soft spot* – бути прихильним; *to strike a raw nerve* – різати по живому;

5) прагматична: здійснюється вплив на адресата. Прагматичний потенціал фразеологізмів спирається на високий ступінь узагальненості значення та експресивно-емоційну наповненість [17,с.35].

2.3. Труднощі перекладу фразеологічних одиниць з соматичним компонентом англійської мови

Проблеми перекладу англійських фразеологізмів з соматичним компонентом полягають в складності їх семантичної структури, образності характеру, національно-культурній специфіці їх значень. З точки зору особливостей перекладу розрізняють еквівалентні та без еквівалентні фразеологізми, значення яких є національно-культурно забарвленими [4,с.118].

Залежно від ступеня еквівалентності виокремлюють три основні групи фразеологізмів:

1) абсолютні еквіваленти – це фразеологізми, які є ідентичними за структурою та змістом в різних мовах, тому що мають одне джерело;

2) відносні еквіваленти – фразеологізми, які мають однакове або дуже близьке значення, але містять різні лексичні елементи;

3) нееквівалентні – фразеологізми, які не мають ідіоматичного відповідника і повинні бути замінені словами або описом [2].

Серед абсолютних та відносних еквівалентів виокремлюють схожі та близькі еквіваленти і часткові чи повні.

Більшість англійських соматичних фразеологізмів пов'язані з трьома органами (head, foot, hand). Абсолютні еквіваленти, що містять в своїй структурі елемент на позначення тіла включають ідіоми, які мають однакове значення, є лексичними та семантичними відповідниками.

Наприклад, такі соматичні ідіоми англійської та української мов, як : *to have a head on one's shoulders* – мати голову на плечах, *dirty one's hands* – забруднити чийсь руки, *on foot* – на ногах – мають тотожні лексичні значення, можна також говорити про стилістично нейтральні дієслова з тими самими денотативними значеннями, крім того, вони мають єдину семантичну сутність[13].

Вирази, що містять ідіоматичні компоненти, які є близькими еквівалентами, можуть відрізнятися використанням прийменників, мати різні граматичні форми дієслова (однина чи множина), прийменникові чи безприйменникові конструкції, зміна порядку слів (*hands down* – опускати руки, *bang one's hand against the wall* – битися головою об стіну, *get back on one's feet* – стати знову на ноги).

Часткові еквіваленти можуть мати спільне лише на семантичному рівні. Лексично та синтаксично вони є відмінними і можуть мати різні лексеми на позначення тіла, використання іншого дієслова в ідіоматичному виразі, вживання складних та складених лексичних одиниць (*go hand in hand* – йти пліч-о-пліч, *have eyes in the back of one's head* – мати очі на потилиці, *sweep off someone's feet* – збити з ніг) [19].

Фразеологізми, які є нееквівалентними, не мають семантичного, структурного та лексичного відповідника: *handful* – мала кількість, *come to a head* – критикувати, *foot the bill* – платити за когось [11,с.52].

За граматичною приналежністю до певної частини мови ідіоми можна класифікувати на такі типи:

- 1) дієслівні (*to get into one's head, to lose one's head, to shake the dust from one's feet*);
- 2) субстантивні (*head and shoulders above*);
- 3) прикметникові (*black hearted, with bare hands*);
- 4) прислівникові.

Соматичні фразеологізми в англійській та українській мовах часто мають подібні лексичні та семантичні характеристики, але більшість фразеологізмів є частковими еквівалентами, або близькими [4,с.120].

Висновки до другого розділу

Отже, в англійській мові, як і в українській, наявні аналогії соматичних фразеологізмів. Аналізуючи фразеологічні одиниці лексико-семантичного поля «частин тіла», слід зазначити, що зустрічаються дієслівні, прийменникові, іменникові, прикметникові соматизми.

Функціональна роль фразеологізмів з соматичним компонентом полягає у номінації предметів та явищ та вираженні позитивних або негативних почуттів, які віддзеркалюють емоційний стан мовця або автора, надають додаткового стилістичного колориту.

Серед абсолютних, відносних та нееквівалентних фразеологізмів з соматичним компонентом найбільш вживаними є соматичні фразеологізми, пов'язані з трьома органами: head, foot, hand.

ВИСНОВКИ

Людське тіло та все, що з ним пов'язане, існує у реальному житті всіх мов, але різні культури сприймають та оцінюють різні частини тіла по-різному. Це робить тіло цінним джерелом для вивчення мовних картин світу. Мовна дійсність зазвичай виражається через реальну дійсність, де фразеологічні одиниці з соматичним компонентом займають важливе місце.

Ця робота присвячена розгляду різних підходів щодо визначення мовного явища «фразеологізм». В теоретичній частині за допомогою описового методу вирізняють такі основні типи та різновиди фразеологізмів: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполуки. Були розглянуті різні види соматичних фразеологізмів, включаючи сомоніми (вирази, що вказують на частини тіла), остеоіми (назви кісток та їх з'єднань), спланхноіми (терміни для внутрішніх органів), ангіоніми (відносяться до кровоносної системи), сенсоніми (назви органів чуття) та медичної лексики, що вказує на хвороби та симптоми людського організму. Було досліджено функції фразеологізмів з соматичним компонентом.

В практичній частині дослідження було проаналізовано специфіку вживання соматизмів в англійській та українській мовах, їх функціональну роль у порівнюваних мовах та труднощі перекладу еквівалентних та без еквівалентних даних мовних явищ.

Отже, соматичні фразеологізми є важливою групою лінгвістичних одиниць, що мають помітне місце у формуванні фразеології. Вони відображають закономірності будь-якої мовної системи, незалежно від її лінгвістичної типології. Ця категорія лінгвістичних одиниць має спільні риси з фразеологічними одиницями у різних лінгвокультурних просторах, оскільки відбиває багатовіковий досвід людини та світову практику у розвитку та дослідженні навколишнього світу.

РЕЗЮМЕ

Курсову роботу присвячено семантичним, структурним та функціональним особливостям фразеологічних одиниць з соматичним компонентом. У ході роботи висвітлено основні етапи наукової думки в галузі мовознавства, описано функціональні особливості соматизмів у зіставлюваних мовах і здійснено зіставний аналіз перекладу соматизмів.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичний аспект фразеологізмів як лексичної групи у мовознавстві, структурні та семантичні особливості фразеологічних одиниць з соматичним компонентом, класифікацію та функції цих одиниць.

У другому розділі досліджено специфіку вживання та функціональну роль фразеологічних одиниць з соматичним компонентом в сучасній англійській та українській мовах, а також труднощі перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську.

Ключові слова: мовознавство, фразеологізми, соматизми, семантичні особливості.

SUMMARY

The term paper is devoted to the semantic, structural and functional features of phraseological units with a somatic component. The research deals with the main stages of scientific thought in the field of linguistics, describes the functional features of somatisms in the languages under study, and provides a comparative analysis of the translation of somatisms.

The first part of the work deals with the theoretical aspect of phraseological units as a lexical group in linguistics, structural and semantic features of phraseological units with a somatic component, classification and functions of these units.

The second part research the specifics of use and the functional role of phraseological units with a somatic component in modern English and Ukrainian, as well as the difficulties of translating phraseological units from English into Ukrainian.

Keywords: *linguistics, phraseology, somatisms, semantic features.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баран, Я. А., Зимомря, М. І., Білоус, О. М., Зимомря, І. М. (2008). Фразеологія: знакові величини. Навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця: Нова Книга, 2008. 256 с.
2. Блашків, О. В., Ковальчук, Л. О. (2014). Способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство). Вінниця, 2014. Вип. 20. С. 209-213.
3. Кевлюк, І. В. (2012). Структурно-семантична та етнокультурологічна характеристика соматизмів (на прикладі фразем із компонентом око). *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2012. Вип. 8. С. 75–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2012_8_11 (дата звернення: 10.04.2023).
4. Кочерган, М. П. (2002). Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 368 с.
5. Марчишина, А. А., Петрова, Т. М. (2020). *English Lexicology: theory and practice: навчально-методичний посібник з лексикології англійської мови*. 2-е вид., доп. і перероб. Кам'янець Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. С. 79 (ср/25-26).
6. Мельник, Л. В. (2001). Культурно-національна конотація українських фразеологізмів: автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Донецьк, 2001. 18 с.
7. Ніколенко, А. Г. (2007). Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.
8. Селіванова, О. О. (2004). Нариси з української фразеології : [монографія] / О. О. Селіванова. Київ: Брама, 2004. 276 с.

9. Скоробагатько, Н. О. (2009). Концептуалізація фразеологічного соматичного коду в східнослов'янських і східностепових говірках: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / Н.О. Скоробагатько; Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2009. 20 с.
10. Ужченко, В. Д. (2005). Фразеологія сучасної української мови : посібник / М-во освіти і науки України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ : Альма-матер, 2005. 399 с.
11. Чаєнкова, О. К. (2019). Лінгвокультурна специфіка фразеологізмів у процесі перекладу (на матеріалі української, турецької та англійської мов) / Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства. Одеса: Астропринт, 2019. № 31. С. 49–55.
12. Bogacz, A. (2011). Idioms, set-phrases, word-groups, phraseological units: on various ways of approaching the problem of English phraseology. *Alloys Compd*, 2011. 196 p.
13. Cambridge University (2002). *Cambridge International Dictionary of Idioms*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Dribniuk, V. (2017). Classification principles of phraseological units. 2017. 5 p.
15. Fiedler, Sabine (2007). *English Phraseology: A Coursebook*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
16. Glucksberg, S. (2001). *Understanding Figurative Language: From Metaphors to Idioms*. Oxford University Press. 144 p.
17. Kvetko, P. (2009) *English Lexicology in Theory and Practice*. Trnava: Univerzita Sv. Cyrila a Metoda, 2009. 30-39 p.
18. Manapova, G. K. (2018). English phraseological units and their classification. 2018. 3 p.
19. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2015). (by: Hornby, A.). Oxford University Press. Oxford, 2015. 1815 p.
20. *The New Oxford American Dictionary* (2005). Oxford: – Oxford University Press, 2005. 196 p.